

بررسی نظرات پزشکان و پرستاران شهرستان کاشان نسبت به منشور حقوق بیماران - سال ۱۳۸۲

فاطمه رنگرز جدی^{۱*}، رضا ربیعی^۲

خلاصه

سابقه و هدف: منشور حقوق بیمار، دفاع از حقوق انسان به منظور حفظ حرمت و عزت او برای اطمینان از این که در زمان بیماری از جسم و جان و سلامت او مراقبت کافی، به عمل آمده و با اجرای آن رابطه خوب بین کادر پزشکی و پرستاری ایجاد و بهبود بیماران تسریع می گردد. این پژوهش به منظور بررسی نظرات پزشکان و پرستاران بیمارستان‌های شهر کاشان نسبت به منشور حقوق بیماران در سال ۱۳۸۲ انجام پذیرفت.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر به روش مقطعی بر روی کل جامعه پژوهشی (۲۸۵ نفر از پزشکان و پرستاران شاغل در بیمارستان‌های شهر کاشان) صورت پذیرفت. متغیرهای پژوهش جنس، تحصیلات و نظرات بودند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه تهیه شده بر اساس منشور حقوق بیمار ابلاغ شده از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سال ۱۳۸۱ به طور مستقیم گردآوری و سپس فراوانی و درصد آن محاسبه گردید. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات (با تعیین دو نقطه برش ۲ و ۴) میانگین امتیازات کمتر از ۲ مخالف، بین ۲-۴ بی تفاوت و ۴-۶ موافق در نظر گرفته شد و با آزمون χ^2 سنجش گردید.

نتایج: نتایج نشان داد ۷۴/۵ درصد از پزشکان و پرستاران با منشور حقوق بیمار موافق می‌باشند. در خصوص بندهای منشور حقوق بیمار، بیشترین میزان موافقت مربوط به حفظ حریم شخصی بیمار و محرمانه ماندن محتویات پرونده پزشکی با ۹۵/۸۴ درصد و کمترین موافقت برای ارایه درمان محترمانه با ۴۸/۱۱ درصد به دست آمد. بین نظرات پزشکان با پرستاران و نیز بین جامعه زنان با مردان اختلاف معنی‌دار آماری در سطح $\alpha=0/05$ به دست نیامد.

نتیجه‌گیری: جامعه پژوهشی با منشور حقوق بیمار موافق می‌باشد، نتایج پژوهش ضرورت انجام تحقیقات بیشتر در زمینه ضمانت‌های اجرایی لازم را نشان می‌دهد.

واژگان کلیدی: منشور حقوق بیماران، حقوق، نظر، پزشکان و پرستاران

۱- دانشجوی دکترای مدیریت اطلاعات بهداشتی درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران.

۲- مربی گروه مدارک پزشکی دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان.

* نویسنده مسوول: فاطمه رنگرز جدی.

آدرس: کاشان، کیلومتر ۵ بلوار قطب روانی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی، گروه مدارک پزشکی.

پست الکترونیک: rangrazejeddi_F@kaums.ac.ir

تلفن: ۰۳۶۱ ۵۵۵۸۸۸۳

تاریخ دریافت: ۸۴/۱/۲۷

تاریخ پذیرش نهایی: ۸۵/۸/۱۵

دورنویس: ۰۳۶۱ ۵۵۵۸۸۸۳

مقدمه

بیماران بوده‌اند. ۳۲ درصد حق تصمیم‌گیری را بر عهده شخص دیگری دانسته‌اند [۲]. در پژوهشی دیگر پزشکان اسراییلی تمایلی برای اجرای منشور نداشته‌اند [۳] رعایت منشور حقوق بیمار موجب بهبود سریع در روابط بیمار و کارکنان بهداشتی و درمانی می‌گردد [۴] که برای درمان بهتر و سریع‌تر بیمار رابطه کادر پزشکی و بیمار بایستی با کارآیی بالا ایجاد گردد این کارایی با هر هزینه و هر دشواری که انجام می‌گیرد در نهایت برای بیمار و پزشک سودمند خواهد بود. ارتباط موفق منجر به اجرای کامل دستورات پزشکی توسط بیمار، افزایش کیفیت مراقبت‌ها شده و از

منشور حقوق بیمار عبارت است از دفاع از حقوق انسان به منظور حفظ حرمت و عزت او برای اطمینان از اینکه در مواقع بیماری به ویژه در فوریت‌های پزشکی بدون تبعیض سنی و جنسی و دارا بودن قدرت مالی از جسم و جان و سلامت او مراقبت کافی به عمل خواهد آمد و این مراقبت در محیطی سرشار از احترام و با کیفیت مطلوب ارایه خواهد شد [۱]. در بررسی نگرش پزشکان نسبت به منشور حقوق بیمار در مکزیک ۳۴٪ پزشکان به بیمار حق تصمیم‌گیری می‌دادند ۳۴٪ مخالف دادن حق تصمیم‌گیری به

مواد و روش‌ها

این تحقیق مطالعه‌ای مقطعی است که پزشکان و پرستاران شاغل در بیمارستان‌های شهر کاشان (۲۸۵ نفر) مورد پژوهش قرار گرفتند. داده‌ها با استفاده از ۲ پرسشنامه (پرسشنامه پزشکان و پرستاران حاوی سوالات جنس، مقطع تحصیلی و ۱۰ سوال (که از بندهای منشور حقوق بیمار ابلاغ شده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گرفته شده بود) و با مقیاس لیکرت و با گزینه‌های بسیار خوب، خوب، متوسط، کم، بسیار کم، به هیچ وجه مورد سنجش قرار گرفت. پرسشنامه‌ها مستقیماً توسط پژوهشگران توزیع و پس از تکمیل جمع‌آوری گردید. برای سنجش Validity پرسشنامه از روایی ظاهری استفاده شد. لذا پرسشنامه توسط چند نفر از متخصصان بررسی و مورد تایید قرار گرفت با توجه به اینکه محتوی پرسشنامه عیناً از متن منشور حقوق بیمار گرفته شده بود نیازی به سنجش روایی محتوی نبوده از این رو روایی محتوی مورد سنجش قرار نگرفت. برای سنجش پایایی از روش split-half استفاده شد و ضریب همبستگی ۰/۹۵ به دست آمد. پایایی کل نیز از روش اسپرمن - براون محاسبه شد که ۰/۸۸ به دست آمد. جهت تجزیه و تحلیل بهتر داده‌ها به هر یک از گزینه‌ها امتیازاتی به این ترتیب شرح داده شد: گزینه بسیار خوب=۶، خوب=۵، متوسط=۴، کم=۳، بسیار کم=۲ و به هیچ وجه=۱، بنابراین امتیاز هر بند منشور حقوق بیمار حداقل ۱ و حداکثر ۶ می‌باشد که برای کل منشور نیز با همین معیار و با دو نقطه برش ۲ و ۴ در نظر گرفته شد به طوری که چنانچه میانگین امتیاز کمتر از ۲ بود نظر جامعه پژوهشی مخالف، بین ۲-۴ بی تفاوت و بین ۴-۶ موافق در نظر گرفته شد. سپس فراوانی و درصد هر گزینه محاسبه گردید. همچنین از آزمون χ^2 جهت آنالیز داده‌ها استفاده شد.

نتایج

به منظور بررسی نظرات پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیماران تحقیقی بر روی ۲۶۴ نفر از جامعه پژوهشی انجام گردید که پزشکان ۱۶ نفر زن و ۴۶ نفر مرد، پرستاران ۱۲۵ نفر زن و ۷۷ نفر مرد بوده و ۴۱ نفر از پزشکان دارای تخصص و ۱۶۳ نفر از پرستاران مدرک کارشناسی داشتند. نتایج تحقیق نشان داد در جامعه پزشکان بیشترین امتیاز ۵/۵ بوده که در طیف موافق قرار داشته و مربوط به نظر جامعه پزشکان در مورد حق بیمار در حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی با ۵۶ مورد (۹۰/۳ درصد) گزینه بسیار خوب می‌باشد و کمترین امتیاز ۳/۶ که در طیف بی تفاوت قرار می‌گیرد مربوط به حق بیمار در دریافت درمان محترمانه با ۱۱ مورد گزینه بسیار

میزان شکایت بیماران از پزشکان به طور قابل ملاحظه‌ای می‌کاهد [۴، ۵]. تحقیقات نشان داده است عدم ارتباط موفق بین پزشک و بیمار از عوامل بسیار مهم در طرح شکایت از پزشکان بوده است [۶، ۷]. در کشور ما به موجب اصل ۲۹ قانون اساسی برخورداری از تامین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی سرپرستی، در راه‌ماندگی، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی، درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی و دولت مکلف است خدمات و حمایت‌های فوق را برای یک فرد جامعه تامین کند. همچنین منشور حقوق بیمار در ده بند توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تدوین و جهت اجرا ابلاغ گردیده است [۳]. در سایر کشورها نظیر کانادا، انگلستان، آمریکا، آلمان، سوئیس، استرالیا، سوئد نیز منشور حقوق بیمار مورد توجه قرار گرفته است، در این کشورها منشور حقوق تهیه و بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی، درمانی ملزم به اجرای آن شده‌اند [۸] اما تحقیقات بیانگر عدم اجرای منشور حقوق بیمار می‌باشد، نتایج تحقیق انجام شده در بیمارستان شهید بهشتی اصفهان نشان داده است که آگاهی پزشکان از منشور حقوق بیمار در حد عالی بوده است ولی میزان رعایت آن در حد ضعیف می‌باشد و نتیجه می‌گیرد که تنها آگاهی پزشکان و ارایه‌کنندگان خدمات بهداشتی درمانی از حقوق بیماران کافی نمی‌باشد [۴] ضمن اینکه شواهد نیز نشان می‌دهد علی‌رغم تلاش‌های پزشکان و سایر کارکنان بخش بهداشت و درمان و با وجود بهره‌وری از امکانات میزان نارضایتی و شکایات بیماران رو به افزایش است که یکی از ریشه‌های آن عدم موفقیت پزشکان و پرستاران در برقراری رابطه با بیماران بیان شده است به طوری که در آمریکا در سال ۱۹۷۰ حدود ۴-۳ درصد پزشکان مورد شکایت واقع می‌شدند که این رقم در سال ۱۹۷۶ به ۸ درصد و در اواسط سال ۱۹۸۰ به ۲۰ درصد ارتقا یافته است [۵] در ایران نیز این روند سیر صعودی از خود نشان می‌دهد [۹، ۱۰]. با توجه به اینکه نظر پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیماران در اجرای این حقوق حایز اهمیت است و از وارد آمدن صدمات روحی و جسمی جبران‌ناپذیر و کاهش اثربخشی خدمات و مراقبت‌های بهداشتی درمانی جلوگیری می‌نماید و نیز به دلیل عدم انجام پژوهشی در این زمینه در شهر کاشان، این پژوهش انجام و قصد دارد نظرات پزشکان و پرستاران بیمارستان‌های شهر کاشان را نسبت به منشور حقوق بیمار بررسی نموده تا گامی در جهت بهبود روابط بین ارایه‌دهندگان مراقبت و بیماران برداشته تا بیماران سریع‌تر و بهتر درمان گردند.

مربوط به حق بیمار در حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی او و کمترین مربوط به حق بیمار در خصوص اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و اعضای گروه درمانی با فراوانی ۳۸ (۱۸/۸ درصد) می‌باشد. در کل جامعه پژوهش نیز مطابق جدول شماره ۱ توزیع فراوانی نظرات پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیمار در جامعه مورد پژوهش بیشترین فراوانی گزینه بسیار خوب مربوط به حفظ حریم شخصی با ۲۰۸ مورد (۷۸/۷ درصد) و کمترین فراوانی این گزینه مربوط به حق بیمار در خصوص اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و اعضای گروه درمانی با ۵۶ مورد (۲۱/۳ درصد) می‌باشد. در کل جامعه پژوهشی نظر پرستاران و پزشکان نسبت به منشور حقوق بیمار با میانگین امتیاز ۴/۹ در طیف موافق قرار دارد در خصوص بندهای منشور حقوق بیمار نیز دریافت درمان محرمانه، اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و گروه درمانی و گروه درمانی و ترخیص با میل شخصی با ۴/۵، ۴/۴، ۴/۵ به ترتیب کمترین امتیازات را به دست آورده‌اند. (جدول شماره ۱)

خوب (۱۷/۷ درصد) می‌باشد. به طور کلی نظر پزشکان نسبت به منشور حقوق بیمار با میانگین امتیازات ۴/۹ در طیف موافق قرار دارد. در خصوص بندهای منشور حقوق بیمار نیز فقط دریافت درمان محرمانه با میانگین امتیازات ۳/۶ در طیف بی‌تفاوت قرار دارد و سایر بندها در طیف موافق قرار می‌گیرند. در جامعه پرستاران بیشترین امتیاز بندهای منشور حقوق بیمار ۵/۷ بوده که در طیف موافق قرار گرفته و مربوط به حق بیمار در حفظ حریم شخصی او و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی و با ۱۵۲ مورد (۷۵/۳ درصد) گزینه بسیار خوب و کمترین امتیاز ۴/۱ که در طیف موافق قرار داشته مربوط به دریافت درمان محرمانه با ۵۲ مورد (۲۵/۷ درصد) گزینه بسیار خوب می‌باشد و کمترین فراوانی گزینه بسیار خوب مربوط به حق بیمار در خصوص اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و دیگر اعضای گروه درمانی با ۳۸ مورد (۱۸/۸ درصد) می‌باشد. در کل نظر پرستاران جامعه پژوهش در طیف موافق قرار دارد. همچنین بیشترین فراوانی گزینه بسیار خوب

جدول ۱- توزیع فراوانی نظرات پزشکان و پرستاران نسبت به موارد منشور حقوق بیمار در جامعه مورد پژوهش در سال ۸۲

حقوق بیماران	بسیار خوب	خوب	متوسط	کم	بسیار کم	به هیچوجه	میانگین امتیازات
دریافت درمان محرمانه	۶۳(۲۳/۹)*	۶۴(۲۴/۲)	۳۴(۱۲/۹)	۳۰(۱۱/۳)	۵۸(۲۱/۹)	۱۵(۵/۸)	۳/۹
اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و گروه درمان	۵۶(۲۱/۳)	۸۸(۳۳/۳)	۷۵(۲۸/۴)	۲۳(۸/۷)	۱۶(۶/۱)	۶(۲/۲)	۴/۵
اطلاع از مراحل درمان و سیر بیماری	۸۷(۳۲/۹)	۱۲۱(۴۵/۸)	۴۹(۱۸/۶)	۵(۱/۹)	۰	۲(۰/۸)	۵/۱
اطلاع از عوارض درمانی و مشارکت در تعیین درمان	۹۰(۳۴/۱)	۱۰۹(۴۱/۳)	۴۶(۱۷/۳)	۱۵(۵/۷)	۲(۰/۸)	۲(۰/۸)	۵
ترخیص با میل شخصی	۶۷(۲۵/۴)	۷۸(۲۹/۶)	۶۵(۲۴/۶)	۳۱(۱۱/۷)	۲۰(۷/۶)	۳(۱/۱)	۴/۵
حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی	۲۰۸(۷۸/۷)	۴۵(۱۷/۱)	۸(۳)	۲(۰/۸)	۱(۰/۴)	۰	۵/۷
اخذ رضایت بیمار به هنگام معاینه در حضور افراد غیرمرتبط با درمان	۱۶۹(۶۴/۱)	۵۹(۲۲/۳)	۱۵(۵/۷)	۳(۱/۱)	۱۸(۶/۸)	۰	۵/۴
دسترسی به گروه درمانی در هنگام بستری و پس از ترخیص	۱۳۱(۴۹/۶)	۱۱۰(۴۱/۷)	۱۶(۶/۱)	۳(۱/۱)	۴(۱/۵)	۰	۵/۴
اطلاع از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی	۹۳(۳۵/۲)	۱۱۰(۴۱/۷)	۴۲(۱۵/۹)	۸(۳)	۷(۲/۷)	۴(۱/۵)	۴/۹
اطلاع از مهارت گروه معالج و میزان تعرفه و پوشش بیمه‌ای مرکز اعزام شونده	۱۰۳(۳۹)	۱۰۶(۴۰/۲)	۳۸(۱۴/۴)	۸(۳)	۷(۲/۶)	۲(۰/۸)	۵/۱
کل منشور حقوق بیمار	۱۰۶۷(۴۰/۴)	۸۹(۳۳/۷)	۳۸۸(۱۴/۷)	۱۲۸(۴/۸)	۱۳۳(۵)	۳/۴(۱/۳)	۴/۹

* اعداد داخل پرانتز بیانگر درصد می‌باشد.

گزینه‌های حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی و دسترسی به گروه درمانی در هنگام بستری و پس از ترخیص به ترتیب با ۵/۳ و ۵/۳ امتیاز می‌باشد.

که حق بیمار در دریافت درمان محرمانه در طیف بی‌تفاوت و سایر بندها در طیف موافق قرار می‌گیرند. ضمن اینکه بیشترین توافق در خصوص منشور حقوق بیمار مربوط به

جدول ۲- توزیع فراوانی نظرات موافق و مخالف پزشکان و پرستاران نسبت به موارد منشور حقوق بیماران در جامعه مورد پژوهش سال ۸۲

حقوق بیمار	نظر		
	موافق	بی تفاوت	مخالف
دریافت درمان محترمانه	۱۲۷(۴۸/۱)*	۶۴(۲۴/۲)	۷۳(۲۷/۷)
اطلاع از نام پزشکان و پرستاران و....	۱۴۴(۵۴/۶)	۹۸(۳۸/۱)	۲۲(۸/۳)
اطلاع از مراحل درمان و سیر بیماری	۲۰۸(۷۸/۸)	۵۴(۲۰/۴)	۲(۰/۸)
اطلاع از عوارض درمانی و مشارکت...	۱۹۹(۷۵/۴)	۶۱(۲۳/۱)	۴(۱/۵)
ترخیص با میل شخصی	۱۴۵(۵۴/۹)	۹۶(۳۶/۴)	۲۳(۸/۷۱)
حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات	۲۵۳(۹۵/۸۴)	۱۰(۳/۸)	۱(۰/۴)
اخذ رضایت بیمار در هنگام معاینه در حضور افراد غیرمرتبط با درمان	۲۲۸(۸۶/۴)	۱۸(۶/۸)	۱۸(۶/۸)
دسترسی به گروه درمانی در هنگام بستری پس از ترخیص	۲۴۱(۹۱/۳)	۱۹(۷/۲)	۴(۱/۵)
اطلاع از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی	۲۰۳(۷۶/۸)	۵۰(۱۸/۶)	۱۳(۴/۶)
اطلاع از مهارت گروه معالجه و...	۲۰۹(۷۹/۲)	۴۶(۱۷/۴)	۹(۳/۴)
کل منشور حقوق	۱۹۵(۷۴/۲)	۵۱۶(۱۹/۵)	۱۶۷(۶/۳)

* اعداد داخل پرانتز بیانگر درصد می باشد

منشور حقوق بیمار موافق می‌باشند. همچنین ۷۲/۸ درصد از پرستاران زن و ۷۵/۲ درصد از پرستاران مرد با منشور حقوق بیمار موافقت دارند که جزئیات بیشتر در جدول شماره ۳ توزیع فراوانی نظرات پزشکان با پرستاران نسبت به منشور حقوق بیمار آمده است. در کل نیز ۷۴/۵ درصد زنان جامعه پژوهش و ۷۴ درصد از مردان جامعه پژوهش نسبت به منشور حقوق بیمار نظر موافق داشته‌اند. آزمون χ^2 تفاوت معنی‌داری بین جامعه زنان با مردان و پزشکان با پرستاران نشان نداد.

مطابق جدول شماره ۲ توزیع فراوانی نظرات موافق، بی‌تفاوت و مخالف پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیماران در جامعه پژوهشی ۸۳ نشان می‌دهد بیشترین نظر موافق مربوط به حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی با ۲۵۳ مورد (۹۵/۳٪) بیشترین نظر بی‌تفاوت اطلاع از نام پزشکان و پرستاران با ۹۸ مورد (۳۷/۱٪) و بیشترین نظر مخالف دریافت درمان محترمانه با ۲۲ مورد (۲۷/۶٪) و سپس ترخیص با میل شخصی با ۲۳ مورد (۸/۳٪) می‌باشد. سایر یافته‌ها نشان می‌دهد ۸۷/۵ درصد از پزشکان زن و ۷۱/۷ درصد از پزشکان مرد با

جدول ۳- توزیع فراوانی نظرات پزشکان و پرستاران بیمارستان‌های شهر کاشان نسبت به منشور حقوق بیمار سال ۸۲

نظر	جنس جامعه					
	زنان		مردان			
	پزشکان	پرستاران	پزشکان	پرستاران	جمع	جمع
موافق	۱۴(۸۷/۵)*	۹۱(۷۲/۸)	۳۳(۷۱/۵)	۵۸(۷۵/۳)	۴۶ نفر	۱۲۳ نفر
بی تفاوت	۱(۶/۳)	۲۶(۲۰/۸)	۹(۱۹/۶)	۱۵(۱۹/۹)	۲۴ نفر	۲۴ نفر
مخالف	۱(۶/۳)	۸(۶۹/۴)	۴(۸/۷)	۴(۴)	۹ نفر	۸ نفر

* اعداد داخل پرانتز بیانگر درصد می‌باشد.

بحث

داشتند، سایر تحقیقات نیز میزان موافقت پزشکان با منشور حقوق بیمار را حدود ۱۰۰ درصد اعلام داشته است [۱۱]، که با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد ولی تحقیقاتی که از دید بیماران مورد ارزیابی قرار داده‌اند [۱۲] با نتایج این تحقیق همخوانی ندارد

نتایج مطالعه نشان داد نظر جامعه پژوهش نسبت به کل منشور حقوق بیمار با میانگین امتیاز ۴/۹ در طیف موافق قرار گرفت و ۷۴/۲ درصد نیز نظر موافق با منشور حقوق بیماران

می‌باشد. اطلاع از عوارض و مشارکت در درمان ۷۵/۴ درصد به دست آمده است که هر دو به ترتیب با میانگین نمره ۴/۴ و ۵ در طیف موافق قرار دارند. تحقیق انجام شده در سال ۱۳۸۱ در کاشان نشان داد ۲۰ درصد بیماران اظهار داشته‌اند به آنها اطلاعات لازم داده نشده است [۱۲] که با نتایج این تحقیق همخوانی دارد و علت را می‌توان حضور پزشکان در بخش‌های دولتی و خصوصی و نداشتن وقت کافی برای حضور بر بالین بیماران و ارایه اطلاعات لازم به خصوص در بیمارستان‌های آموزشی دانست، پیشنهاد می‌گردد پزشکی که در بیمارستان‌ها مشغول به کار هستند از مزایای تمام وقتی به شکلی استفاده نمایند تا نیاز به حضور در مطب‌های خویش را نداشته باشند. در خصوص حق بیمار در ترخیص با میل شخصی میانگین امتیازات ۴/۵ به دست آمد که در طیف موافق قرار گرفت و تحقیق نشان داد در کل ۵۴/۹ درصد جامعه پژوهش با این حق موافق می‌باشند. در تحقیق انجام شده در خصوص میزان رعایت منشور حقوق بیمار در کاشان نیز این مورد را ۵۳/۸ درصد گزارش نموده است [۱۲] که با نتایج این تحقیق همخوانی دارد. در تحقیق نعمت‌اللهی این میزان ۹۰ درصد به دست آمده است [۱۱] که با نتایج این تحقیق همخوانی ندارد. در تحقیق نعمت‌اللهی بر خلاف کاشان جهت سنجش میزان رعایت حقوق بیمار از پزشکان نظرخواهی شده است. تحقیقات دیگر موبد آگاهی پزشکان و پرستاران از منشور حقوق بیمار می‌باشد [۴]. اما به نظر می‌رسد علی‌رغم آگاهی پزشکان و پرستاران توافق لازم در این خصوص وجود ندارد و در عمل نیز منشور حقوق بیمار رعایت نمی‌گردد. پیشنهاد می‌گردد در تحقیقی جداگانه علت عدم توافق پزشکان با منشور حقوق بیمار ابلاغ شده از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد مطالعه قرار گیرد. نظر جامعه پژوهشی در خصوص حفظ حریم شخصی و محرمانه ماندن اطلاعات پزشکی در جامعه مورد پژوهش با میانگین امتیاز ۵/۷ در طیف موافق قرار می‌گیرد و ۹۵/۸ درصد جامعه پژوهش با آن نظر موافق داشتند. در تحقیق میزان رعایت حقوق بیمار در کاشان رعایت این بند ۶۳/۰۵ درصد گزارش شده است [۱۲]. حسینیان در بررسی نگرش پرستاران در مورد رعایت حقوق مددجویان رعایت حق رازداری را ۶۳/۳ درصد گزارش نموده است [۱۵] که با نتایج این تحقیق همخوانی ندارند گودرزی و رهنما میزان رعایت محرمانه ماندن مذاکرات بیمار را ۸۳ درصد گزارش نموده است [۱۳] که تقریباً با نتایج این تحقیق همخوانی دارد. بالا بودن نظر موافق جامعه پژوهش در این خصوص را می‌توان به علت وجود قوانین مختلف از جمله ماده ۱۰۶ قانون تعزیرات ذکر نمود [۵]، پیشنهاد می‌شود برای هر یک از بندهای منشور حقوق بیمار قانون

که علت آن را می‌توان مربوط به تفاوت برداشت پزشکان و پرستاران از حقوق بیماران با انتظارات بیماران یا دید منفی نسبت به آن دانست که شایسته است در تحقیق جداگانه‌ای مورد بررسی قرار گیرد. نتایج نشان داد نظر جامعه پژوهش در خصوص حق بیمار در دریافت درمان محترمانه با میانگین امتیاز ۳/۹۹ در طیف بی‌تفاوت بوده و تنها ۴/۸/۱۱ درصد جامعه پژوهش با آن نظر موافق دارند در تحقیقی ارایه درمان محترمانه ۷۷ درصد رعایت می‌شود [۱۳]. در تحقیق نعمت‌اللهی، ۸۶/۲ درصد موافق گزارش شده است [۱۱]. که این نتایج با تحقیق حاضر همخوانی ندارد، تحقیقی که نتایج آن با این تحقیق همخوانی داشته باشد پیدا نشد. علت تفاوت را می‌توان به دلیل این دانست که در تحقیق حاضر نظر پزشکان و پرستاران نسبت به منشور حقوق بیمار سنجیده شده است ولی در دو تحقیق فوق میزان رعایت منشور حقوق سنجیده شده است و دلیل پایین بودن نظر موافق جامعه پژوهش نسبت به حق بیمار در دریافت درمان محترمانه را می‌توان عدم اطلاع کادر پزشکی از مزایای تدوین و رعایت منشور حقوق بیمار و عواقب احتمالی عدم وجود و رعایت آن دانست که شایسته است مسوولین امر به رفع آن اقدام نمایند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد حدود ۵۴/۶ درصد از جامعه پژوهشی در خصوص حق بیمار در اطلاع یافتن بیماران از نام پزشک و پرستار و سایر پزشکان و پرستاران نظر موافق دارند و میانگین امتیاز کسب شده ۴/۴ بود که در طیف موافق قرار می‌گیرد. تحقیقات متعدد نشان می‌دهد که این مقوله به طور کامل رعایت نمی‌گردد در یک تحقیق گزارش شده است تنها ۴۰/۰۲ درصد از بیماران اطلاعات لازم را در مورد پزشک و پرستار و سایر اعضای گروه معالج دریافت کرده‌اند [۱۴]. نتایج این تحقیق همخوانی دارد. اما در تحقیق نعمت‌اللهی ۸۹/۰۵ درصد جامعه پژوهش بر حق بیمار در آگاهی از نام و تخصص پزشک معالج تاکید نموده‌اند [۱۱] که با نتیجه تحقیق حاضر همخوانی ندارد. به نظر می‌رسد در تحقیقاتی که از نظرات پزشکان برای سنجش میزان رعایت این مورد استفاده شده است میزان رعایت درصد بالایی را نشان می‌دهد در حالی که در تحقیقاتی که میزان رعایت منشور حقوق بیمار از دیدگاه بیماران استفاده شده است بیماران با آن موافقت ندارند که تحقیق حاضر نیز نشان می‌دهد نظر پزشکان با این اصل کاملاً موافق نبوده است و شاید به خاطر همین مساله آن را به خوبی رعایت نمی‌کنند. به هر حال به عهده مسوولان بیمارستان است که موانع منشور حقوق بیمار را از بین ببرند. نتایج تحقیق در مورد حق بیمار در اطلاع یافتن از مراحل تشخیص، درمان و سیر بیماری ۷۸/۸ درصد

می‌رسد برداشت پزشکان و پرستاران با بیماران یکسان نمی‌باشد. پیشنهاد می‌گردد مراجع قانون‌گذاری قوانین لازم را تدوین نموده، مسوولین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در جهت رفع ابهامات و تفاوت برداشت‌ها اقدام و قوانین و مقررات جاری به کلیه دانشجویان رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی آموزش داده شود، ضمن این که مسوولین بیمارستان‌ها مکلف هستند شرایط محیطی و امکانات فیزیکی و پرسنلی برای اجرای منشور بیمار فراهم آورند، از نظرات پزشکان و پرستاران در این زمینه مرتباً آگاهی یافته و در جهت اجرای منشور حقوق بیمار از آن استفاده نمایند.

تشکر و قدردانی

از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کاشان که هزینه‌های پژوهش فوق را تامین نموده همچنین از کلیه پزشکان و پرستاران که حاضر به شرکت در تحقیق شدند تشکر و قدردانی می‌گردد.

مدون وضع گردد. نتایج پژوهش در خصوص جامعه پژوهشی نسبت به اخذ رضایت با میانگین امتیازات ۵/۳ در طیف موافق قرار داشته و در کل نیز ۸۶/۴ درصد جامعه پژوهش نظر موافق داشتند. در تحقیق انجام شده در کاشان این میزان ۲۱/۷ به دست آمد [۱۲] که با نتایج این تحقیق همخوانی ندارد. فرج‌زادگان گزارش نموده است که ۷۶ درصد جامعه پژوهش با اخذ رضایت از بیمار موافق هستند [۱۶] که با نتایج این تحقیق همخوانی دارد. با توجه به اینکه بیمار می‌تواند از هر فردی که بدون اجازه او را معاینه کند شکایت نماید جهت جلوگیری از آن شایسته است پزشکان و پرستاران به حفظ حریم شخصی بیماران توجه لازم داشته باشند.

نتیجه گیری

نتیجه کلی این که هرچند نظرات پزشکان و پرستاران در خصوص منشور حقوق بیمار در طیف موافق قرار دارد اما به دلیل اینکه در عمل این حقوق به طور کامل رعایت نمی‌شود به نظر

References:

- [۱] صدقیانی ابراهیم. سازمان مدیریت بیمارستان. چاپ اول، تهران: انتشارات جهان‌رایانه، ۱۳۷۷، صفحه ۱۱۸.
- [2] Lopez de la Pena XA. Medical attitude and legal concepts about some patient rights. *Rev Invest Clin* 1995; 47: 5-12
- [3] Siegal G. Siegal N. Weisman Y. Physicians' attitudes towards patients' rights legislation. *Med Law* 2001; 20: 63-78.
- [4] مصدق‌راد علی‌محمد، اثنی عشری پرتو. آگاهی پزشکان و بیماران نسبت به منشور حقوق بیمار و رعایت آن در بیمارستان شهید بهشتی اصفهان، *مجله آموزش در علوم پزشکی* ۱۳۸۳: سال چهارم، شماره ۱۱: صفحات ۴۵ تا ۶۳.
- [5] زالی محمدرضا، مبانی نوین ارتباط پزشک و بیمار: رهنمودی بر نحوه کاربرد صحیح دانش پزشکی در چارچوب دیدگاه‌های رایج در پزشکی. چاپ اول، تهران: انتشارات فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۷، صفحات ۲۰۹ و ۴۴۹ و ۵۱۲.
- [6] Hickon Gerald. Wright C Ellen. Entman Stephen S. Obstetrician's Prior Malpractice Experience and Patient's Satisfaction With Care. *JAMA* 1994; 272: 1583-1587.
- [7] Entman Stephen s. Glass Cheryl A. Hickson Gerald B. The Relationship Between Malpractice Claims History and Subsequent Obstetric Care. *JAMA* 1994; 272: 1588-1591.
- [۸] آتش‌خانه مریم. حقوق بیمار، چاپ اول، شیراز، انتشارات تامین اجتماعی فارس مدیریت درمان ۱۳۸۰، صفحات ۲۳۹-۱۲۷.
- [۹] نوبخت حقیقی علی. بررسی علل شکایت بیمار از پزشک معالج و مراجعه‌کنندگان به سازمان نظام پزشکی تهران. *مجله علمی نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران* ۱۳۷۹: سال ششم، شماره چهارم، صفحه ۲۹۵.
- [۱۰] محفوظی علی، تقدسی نژاد فخرالدین، عابدی خوراسگانی حسن. بررسی پرونده‌های شکایت از قصور پزشکی در رشته بیهوشی ارجاع شده به کمیسیون سازمان پزشکی قانونی کشور در شش سال منتهی به اسفند ۱۳۷۸. *مجله پزشکی قانونی* ۸۱: سال هشتم، شماره ۲۶: صفحه ۴.
- [۱۱] نعمت‌اللهی محترم، بررسی میزان رعایت منظور حقوق بیماران در بیمارستانهای دانشگاه علوم پزشکی شیراز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ۱۳۷۹، صفحه ۱۸۹.
- [۱۲] رنگرز جدی فاطمه، ربیعی رضا. بررسی میزان رعایت منشور حقوق بیماران در بیمارستان‌های شهرستان کاشان سال ۸۱. *فصلنامه علمی پژوهشی بهبود* ۱۳۸۴: سال نهم، شماره اول: صفحات ۶۲ تا ۶۹.
- [۱۳] گودرزی محمدرضا، بررسی میزان رعایت حقوق بیمار توسط پزشکان و پرستاران در بیمارستان امیرالمؤمنین شهر زابل، اولین همایش سراسری منشور حقوق بیمار (خلاصه مقالات)، فسا، دانشگاه علوم پزشکی فسا، ۱۳۸۲، صفحه ۶۷.

[۱۴] کشوری ماهرخ، بررسی نگرش بیمار نسبت به رعایت منشور حقوق بیمار در بیمارستان‌های آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، آذرماه ۱۳۸۱، اولین همایش سراسری منشور حقوق بیمار (خلاصه مقالات)، فسا، دانشگاه علوم پزشکی فسا، ۱۳۸۲. صفحه ۶۴.

[۱۵] حسینیان مرضیه، بررسی نگرش پرستاران در مورد رعایت حقوق مددجویان در بخش‌های بیمارستانی دانشگاه علوم پزشکی همدان. اولین همایش سراسری منشور حقوق بیمار (خلاصه مقالات)، فسا، دانشگاه علوم پزشکی فسا، ۱۳۸۲. صفحه ۲۶.

[۱۶] فرج‌زادگان زیبا، حسینی فخرالسادات، بررسی نگرش کارورزان به منشور حقوق بیمار در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در آذرماه سال ۱۳۸۱، اولین همایش سراسری منشور حقوق بیمار (خلاصه مقالات)، فسا، دانشگاه علوم پزشکی فسا، ۱۳۸۲. صفحه ۵۶.